



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. lapkričio 22 d.
(OR. en)

15630/23

ECOFIN 1207
UEM 368
SOC 800
EMPL 574
COMPET 1135
ENV 1328
EDUC 450
RECH 514
ENER 628
JAI 1510
GENDER 205
ANTIDISCRIM 191
JEUN 266
SAN 678

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. lapkričio 21 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 903 final
Dalykas:	TARYBOS REKOMENDACIJA dėl euro zonos ekonominės politikos

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 903 final.

Pridedama: COM(2023) 903 final



EUROPOS
KOMISIJA

Strasbūras, 2023 11 21
COM(2023) 903 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl euro zonos ekonominės politikos

{SWD(2023) 903 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl euro zonos ekonominės politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 136 straipsnį kartu su 121 straipsnio 2 dalimi,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadą,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) euro zonos ekonomika pasirodė esanti atspari dideliems kelerių pastarųjų metų ekonominiams sukrėtimams, tačiau pastaruoju metu prarado pagreitį. 2021 ir 2022 m. labai atsigavęs euro zonos augimas 2023 m. turėtų sulėtėti iki 0,6 proc. Nepaisant mažėjančių energijos kainų, aukštos ir vis dar sparčiai augančios daugumos prekių ir paslaugų vartotojų kainos padarė daug žalos, o išorės paklausa tvirtos paramos nesuteikia. Be to, ekonomiką pamažu ima veikti pinigų politikos atsakas į didelę infliaciją. Džiugina tai, kad darbo rinka tebėra stipri: nedarbo lygis yra rekordiškai žemas, nors tarp valstybių narių ir regionų yra skirtumų, o aktyvumo ir užimtumo lygis – rekordiškai aukštas, nors atsiranda atvėsimo ženklų. Numatoma, kad 2024 m. dėl besitęsiančio užimtumo augimo ir didėjančio realiojo darbo užmokesčio augimas laipsniškai atsigaus 1,2 proc., o dezinflacija tęsis. Ekonominėi perspektyvai ir toliau būdingas didelis neapibrėžtumas ir rizika, visų pirma susiję su besitęsiančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą raida ir padėtimi Artimuosiuose Rytuose po brutalių teroristinių „Hamas“ išpuolių prieš Izraelį, ir tai gali turėti įtakos energijos rinkoms. Be to, perspektyvą gaubiančią riziką dar padidina kovos su infliacija politikos priemonių poveikis ir jų galimi padariniai ekonominei veiklai. Perspektyvą neigiamai veikia ir struktūriniai pokyčiai, visų pirma susiję su intensyvėjančiu klimato kaitos poveikiu, kaip matyti iš ekstremalių oro sąlygų ir precedento neturinčių miškų gaisrų ir potvynių vasarą;

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj>.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj>

- (2) 2022 m. spalio mėn. pasiekusi piką bendroji infliacija euro zonoje sumažėjo, daugiausia dėl mažėjančių energijos kainų, taip pat dėl laipsniško plataus masto kitų komponentų poveikio mažėjimo. Tačiau maisto produktų ir paslaugų kainų infliacija tebėra didelė, ypač pažeidžiamiausiems asmenims, o infliacinis spaudimas kai kuriose valstybėse narėse taip pat išlieka didelis. Numatoma, kad 2023 m. infliacija sumažės iki 5,6 proc., o 2024 m. toliau mažės iki 3,2 proc., taigi liks didesnė už ECB 2 proc. tikslą. Prie dezinflacijos proceso prisideda greičiausias ir didžiausias nuo pat pinigų sąjungos sukūrimo ECB palūkanų normų padidėjimas. Vyriausybės obligacijų pajamingumas euro zonoje padidėjo, tačiau pajamingumo skirtumai išliko palyginti stabilūs. ECB ne kartą išreiškė įsipareigojimą palūkanų normas išlaikyti aukštas tiek laiko, kiek reikės, kad infliacija sumažėtų iki tikslinio lygio, ir paaiškino, kad būsima pinigų politika ir toliau bus formuojama remiantis turimais duomenimis;
- (3) energijos kainų šuolis neigiamai paveikė išlaidų konkurencingumą euro zonoje, visų pirma energijai imlesnėse valstybėse narėse ir pramonės sektoriuose. Iki šiol neigiamą didesnių išlaidų poveikį švelnino valiutos kurso svyravimai ir laikinos priemonės, kurių vyriausybės ėmėsi įmonėms ir pažeidžiamiems namų ūkiams remti. Tačiau didelės energijos išlaidos ir atskirų valstybių narių ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumo bei energijos šaltinių pasirinkimo skirtumai prisidėjo prie didelių infliacijos skirtumų euro zonoje. Nepaisant to, kad 2023 m. energijos kainos sumažėjo, šie skirtumai kol kas sumažėjo tik iš dalies. Ilgalaikiai kainų skirtumai kartu su pastarųjų dvejų metų darbo užmokesčio augimo skirtumais gali lemti ilgalaikius konkurencingumo atotrūkius tarp euro zonos valstybių narių ir prisidėti prie makroekonominio disbalanso, kuris galėtų pakenkti euro zonos veikimui. Vidutiniu laikotarpiu euro zonos ir valstybių narių gebėjimas didinti našumą iš dalies priklauso nuo pajėgumo išlaikyti inovacijas ir investicijas. Šiuo atžvilgiu ilgą laiką didesnių, palyginti su prekybos partneriais, energijos kainų ir sąnaudų perspektyvos, nuolatinis našumo augimo atotrūkis, palyginti su kitomis šalimis, ir didėjanti geoekonominės fragmentacijos rizika lemtų nepalankią euro zonos šalių ekonomikos padėtį;
- (4) atsižvelgiant į dabartinę makroekonominę aplinką, kuriai būdingas nuolatinis neapibrėžtumas, didelė infliacija ir susilpnėjęs euro zonos konkurencingumas, reikia plataus užmojo politikos darbotvarkės. Trumpuoju laikotarpiu vienas iš prioritetų tebėra siekis užtikrinti, kad infliacija grįžtų į ECB tikslinį 2 proc. lygį. Be to, nuolatiniai infliacijos lygio skirtumai tarp valstybių narių galėtų lemti konkurencingumo skirtumus. Fiskalinė politika, diferencijuota pagal konkrečios šalies skolos lygį ir infliaciją, turėtų prisidėti prie dezinflacijos. 2022 m. realiosios pajamos sumažėjo, todėl reikėjo darbo užmokesčio pokyčių, kuriais būtų sušvelnintas perkamosios galios praradimas, visų pirma mažą darbo užmokestį gaunančių darbuotojų. Tuo pat metu valdžios institucijos turėtų atidžiai stebėti antrinį poveikį infliacijai ir konkurencingumui ir į jį turėtų būti atsižvelgiama nustatant darbo užmokestį. Taip pat labai svarbu toliau riboti riziką makrofinansiniam stabilumui ir griežtesnių finansinių sąlygų makroekonominį poveikį. Žvelgiant į ateitį, euro zona ir toliau turi toliau skatinti integracinį augimą ir išsaugoti savo konkurencingumą pasaulyje, vengdama skirtumų euro zonoje. Šioje srityje svarbus vaidmuo tenka reformoms ir investicijoms, be kita ko, skirtoms žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai ir euro zonos atsparumui puoselėti. Siekiant remti politikos formavimą ir plataus masto atsakomybę, kuri skatina tą politiką įgyvendinti, itin svarbu laiku ir veiksmingai įtraukti socialinius partnerius ir užmegzti tvirtą socialinį dialogą;

- (5) po didelės apimties su krize susijusio fiskalinio skatinimo 2020–2022 m. tikimasi, kad 2023 ir 2024 m. euro zonos fiskalinė politika bus stabdomoji, ir tai atitinka poreikį sumažinti valstybės deficitą ir skolą, išvengti infliacinio spaudimo padidėjimo ir kartu užtikrinti, kad didelio neapibrėžtumo sąlygomis politika išliktų lanksti. 2020–2022 m. maždaug 4 proc. BVP apimties skatinamoji euro zonos fiskalinė politika parėmė ekonomiką COVID-19 krizės ir energijos kainų šuolio dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą akivaizdoje. Numatoma, kad 2023 ir 2024 m. bendra fiskalinė politika taps stabdomoji (po ½ proc. BVP abiem metais), visų pirma dėl beveik visiško laipsniško su krize susijusių energijos priemonių panaikinimo. 2023 ir 2024 m. numatoma stabdomoji fiskalinė politika ilgainiui padės atkurti fiskalinius rezervus ir taip pagerinti valstybės skolos tvarumą kai kuriose valstybėse narėse. Užtikrinant, kad būtų laikomasi Tarybos rekomenduotų gryųjų išlaidų augimo ribų, fiskalinę politiką taip pat svarbu moduluoti taip, kad būtų išvengta ilgalaikių infliacijos skirtumų. Siekiant remti ilgalaikį augimą ir žaliąją bei skaitmeninę pertvarką, reikia išlaikyti ne tik apdairią fiskalinę strategiją, bet ir viešąsias investicijas, o prireikus ir jas didinti. Numatoma, kad 2023 ir 2024 m. EGADP ir kitų ES fondų lėšomis nuolat remiamos viešosios investicijos daugumoje valstybių narių toliau augs. Spaudimą viešiesiems finansams taip pat daro didelės išlaidos, susijusios su senėjimu, gynyba ir nepalankesniu palūkanų normų ir ekonomikos augimo tempo skirtumu. Teikiant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kai kurioms euro zonos valstybėms narėms rekomenduota imtis priemonių pensijų ir sveikatos priežiūros sistemų tvarumui padidinti ir priimti mokesčių reformas. Viešųjų išlaidų veiksmingumą ir kokybę padėtų pagerinti per metinio (daugiamečio) biudžeto sudarymo procesą reguliariai atliekamos išlaidų peržiūros. Būtina aiškiai apibrėžti tokių peržiūrų apimtį, įgaliojimus ir metodiką, o apie jų rezultatus turėtų būti aiškiai informuojama visuomenė;
- (6) numatoma, kad 2023–2024 m. euro zonos bendras skolos santykis su BVP sumažės iš viso 2,8 procentinio punkto ir iki 2024 m. pabaigos pasieks 89,7 proc. Sumažėjimą daugiausia lemia nominaliojo BVP augimas, viršijantis vidutinę palūkanų normą, mokamą už negrąžintą skolą. Tačiau keliuose valstybėse narėse skola išlieka didelė, ir didesnės palūkanų normos palaipsniui lems didesnes skolos tvarkymo išlaidas, taip keldamos skirtingo masto su skolos dinamika susijusią įtampą vidutiniu laikotarpiu, priklausomai nuo skolos lygio, jos terminų struktūros ir su infliacija susietų obligacijų dalies. Komisijos pasiūlymu dėl ekonomikos valdymo sistemos reformos³ siekiama paskatinti realistiškus, tvarius ir laipsniškus fiskalinius koregavimus, atliekamus vadovaujantis konkrečių šalių vidutinio laikotarpio planais, ir sustiprinti tvarų augimą skatinant atitinkamas reformas ir investicijas. Taryba yra pasiryžusi su ekonomikos valdymo sistema susijusį darbą užbaigti 2023 m. Sparčiai pasiekus susitarimą dėl peržiūrėtos teisinės sistemos bus užtikrintas būsimos fiskalinės politikos aiškumas ir nuspėjamumas ir tuo pat metu skatinamas skolos tvarumas ir ekonomikos augimas;
- (7) skubios paramos priemonių, kurių imtasi siekiant sušvelninti ekonominę ir socialinę energijos kainų pakilimo poveikį, išlaidos 2023 m. padidėjo, nepaisant energijos kainų sumažėjimo po 2022 m. pasiekto piko. Komisijos vertinimu, grynosios biudžeto išlaidos tokioms priemonėms 2023 m. sudaro 1,0 proc. euro zonos BVP, palyginti su 1,3 proc. 2022 m. Nepaisant ankstesnių politikos rekomendacijų ir valstybių narių įsipareigojimų gerinti tokių paramos priemonių kokybę, beveik pusė

³ COM(2023) 240 *final*, COM(2023) 241 *final* ir COM(2023) 242 *final*.

susijusių biudžeto išlaidų 2023 m. skirtos kainų priemonėms, kurios nėra nukreiptos į pažeidžiamus asmenis ir įmones. Dabar tikimasi, kad dauguma priemonių bus laipsniškai panaikintos per 2024 m., atsižvelgiant į numatomą energijos kainų stabilizavimąsi; jei šie planai bus įgyvendinti, likutinės visos euro zonos biudžeto išlaidos 2024 m. sudarys maždaug 0,2 proc. BVP. Tačiau, jei energijos kainos vėl padidėtų tiek, kad reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas, šiomis priemonėmis turėtų būti siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, jos turėtų būti fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikyti paskatas taupyti energiją. Apskritai ėmusis ne tik su krize susijusių energijos priemonių, t. y. aktyviau naudojant aplinkos mokesčius, grindžiamus principu „teršėjas moka“, ir laipsniškai atsisakius subsidijų iškastiniam kurui bei kitų aplinkai žalingų subsidijų būtų galima padidinti euro zonos valstybių narių fiskalinę erdvę;

- (8) paskatinti potencialų augimą ir remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką gali padėti išlaikytos pakankamai didelės aukštos kokybės viešosios investicijos. Vienas iš šios srities prioritetų – visiškai įgyvendinti reformas ir investicijas naudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) ir sanglaudos politikos fondus. Nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai sėkmingai įgyvendinami, tačiau pažanga įvairiose valstybėse narėse skiriasi ir kai kuriais atvejais planus reikia įgyvendinti sparčiau, kad būtų sumažinti susikaupe vėlavimai. Lapkričio mėn. viduryje Komisija buvo gavusi 34 mokėjimo prašymus iš 19 euro zonos valstybių narių ir iš viso išmokėjusi 162,1 mlrd. EUR sumą dotacijų ir paskolų forma. Iš šios sumos 51,6 mlrd. EUR sumokėta kaip išankstinis finansavimas, o 110,5 mlrd. EUR – kaip finansavimas pasiekus tarpines bei siektinas reikšmes. 2023 m. lėšos buvo išmokamos šiek tiek lėčiau, nei tikėtasi, iš dalies todėl, kad valstybės narės daug dėmesio skiria savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų peržiūrai dėl dotacijų skyrimo pokyčių, naujų paskolų prašymų ir skyrių „REPowerEU“⁴ įtraukimo. Nuo COVID-19 pandemijos pradžios pagal sanglaudos politiką iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, Europos socialinio fondo ir Jaunimo užimtumo iniciatyvos lėšų euro zonos valstybėms narėms išmokėta beveik 120 mlrd. EUR. Per sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūrą valstybės narės turės progą peržiūrėti sanglaudos politikos programas ir skirti lėšų neatidėliotiniams poreikiams patenkinti ir kylantiems naujiems iššūkiams įveikti. Per 2024 m. Europos semestro ciklą bus pateikta laikotarpio vidurio peržiūros gairių ir padedama nukreipti papildomą finansavimą taip, kad būtų atsižvelgta į socialines ir ekonomines aplinkybes bei iššūkius valstybėse narėse ir regionuose, kartu skatinant užtikrinti papildomumą su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone bei kitais ES fondais;
- (9) siekiant didinti našumą ir stiprinti euro zonos konkurencingumą itin svarbu skatinti privačias investicijas, inovacijas ir įgūdžių ugdymą, visų pirma remiant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Privačias investicijas būtų galima paskatinti pašalinus investicijų kliūtis, be kita ko, vykdant reformas, kuriomis supaprastinamas ir skaitmenizuojamas planavimas, leidimų išdavimas ir kitos administracinės procedūros. Prisidėti gali ir pramonės politika: ji padėtų remti investicijas, apsaugoti konkurencingumą ir išvengti rizikos, susijusios su per didele priklausomybe nuo riboto skaičiaus trečiųjų valstybių pagrindinių technologijų, pagrindinių ir

⁴ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>

pramoninių žaliavų srityse. Pagal Žaliojo kurso pramonės planą Europos Komisija pasiūlė kelias iniciatyvas, kuriomis siekiama stiprinti strateginius sektorius, įskaitant Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą⁵, Ypatingos svarbos žaliavų aktą⁶ ir Europos strateginių technologijų platformą⁷ (STEP). Finansinę paramą būtinai privačiojo sektoriaus pertvarkai taip pat teikia Inovacijų fondas ir Modernizavimo fondas. Be to, priėmusi Laikinąją sistemą krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis⁸ Europos Komisija suteikė galimybę valstybėms narėms pasinaudoti valstybės pagalbos taisyklėse numatytais lankstumo galimybėmis, kad būtų galima remti priemones sektoriuose, kurie itin svarbūs perėjimui prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Euro zonos valstybės narės ėmėsi priemonių, kad paremtų labiausiai energetikos krizės paveiktus sektorius ir žaliąją pertvarką, tačiau dėl tokių priemonių paprastai sprendžiama šalies lygmeniu, todėl kyla rizika, kad gali būti iškreiptos vienodos sąlygos bendrojoje rinkoje. STEP yra pirmas žingsnis siekiant patenkinti padidėjusį ES viešųjų investicijų į tokias ypatingos svarbos technologijas poreikį, kad būtų galima pritraukti kur kas daugiau privačiųjų investicijų, ir gali padėti užtikrinti sanglaudą ir apsaugoti bendrąją rinką. Tai taip pat yra svarbus elementas išbandant naujų intervencinių priemonių, kuriomis būtų grindžiamas Europos suverenumo fondas, įgyvendinimo galimybes ir jas rengiant. Kad euro zonos ekonomika būtų įtrauki, konkurencinga ir atspari, labai svarbios tvirtos kapitalo rinkos. Tvirtesnė kapitalo rinkų sąjunga padėtų sutelkti žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai reikalingą privatųjį finansavimą, sumažinti fragmentaciją ir pagerinti sąlygas gauti finansavimą. 2023 m. vasario mėn. Europos Vadovų Taryba paragino ES Tarybą ir Europos Parlamentą sparčiau įgyvendinti Kapitalo rinkų sąjungos veiksmų planą, tęsiant ir užbaigiant darbą, susijusį su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų šioje srityje. 2023 m. gegužės mėn. Euro grupė nustatė tikslą iki 2024 m. kovo mėn. pasiekti susitarimą dėl sričių, kuriose Europos Komisija turėtų apsvastyti galimybę toliau stiprinti kapitalo rinkų sąjungą. Vykdydama su ekonomine ir pinigų sąjunga susijusį darbą Komisija 2023 m. pateikė pasiūlymą dėl skaitmeninio euro teisinės sistemos. Skaitmeninis euras, kuris papildytų grynuosius eurus, prisidėtų prie ekonomikos skaitmenizacijos, taip pat inovacijų mažmeninių mokėjimų srityje ir kartu padėtų sumažinti mokėjimų fragmentaciją visoje Sąjungoje. Jeigu būtų išleistas, skaitmeninis euras suteiktų naują galimybę naudoti nerizikingus centrinio banko pinigus Europos mokėjimo paslaugoms. Jis taip pat palengvintų tarpvalstybinius mokėjimus ir padėtų sustiprinti euro tarptautinį vaidmenį, taip pat Europos atvirą strateginį savarankiškumą;

- (10) nepaisant lėtėjančio augimo tempo, darbo rinka išlieka atspari. 2023 m. užimtumas toliau augo, kaip ir darbo laikas, atsižvelgiant į darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, taip pat sustiprėjusią įmonių tendenciją išlaikyti darbuotojų perteklių. Nors apskritai visų valstybių narių bendri rezultatai yra geri, darbo rinkoje tebėra nepakankamai atstovaujama kai kurioms grupėms (moterims, jaunimui, žemos kvalifikacijos asmenims, neįgaliesiems). Aktyvi darbo rinkos politika (taip pat kokybiškos ir įperkamos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugos) atlieka svarbų vaidmenį skatinant dalyvavimą ir remiant galimybes suteikti ir įgyti įgūdžių. Ilguoju laikotarpiu tai taip pat teigiamai veikia potencialios gamybos apimties augimą ir konkurencingumą. Įgūdžių ir darbo jėgos trūkumo problemas gali padėti spręsti

⁵ COM(2023) 161 *final*.

⁶ COM(2023) 160 *final*.

⁷ COM(2023) 335 *final*.

⁸ OL C 101, 2023 3 17, p. 3–46.

valdoma teisėta migracija iš trečiųjų valstybių, kuria būtų užtikrinama pagarba darbo ir socialinėms teisėms ir jų gynimas ir kuri papildytų pastangas išnaudoti specialistų potencialą Sąjungoje. 2022 m. euro zonos valstybės narės trečiųjų valstybių piliečiams užimtumo tikslais suteikė 664 000 pirmųjų darbo leidimų – per 10 metų jų skaičius beveik patrigubėjo;

- (11) dėl didelės infliacijos ir įtampos darbo rinkose nominalusis darbo užmokestis 2022 m. (+4,8 proc.) ir pirmaisiais 2023 m. metų mėnesiais augo. Nors tai iš dalies sumažino perkamosios galios praradimą, nominalusis darbo užmokestis augo lėčiau negu infliacija (2022 m. realiojo darbo užmokesčio augimas sudarė –3,7 proc.). Tikėtina, kad 2023 ir 2024 m. nominalusis darbo užmokestis tvirtai augs, o realusis darbo užmokestis turėtų didėti nuosaikiai ir sustiprinti vidaus paklausą. Tuo pat metu numatomas darbo užmokesčio augimas gali paveikti prekių, kurioms būdingas stiprus vidaus darbo jėgos komponentas, taip pat paslaugų kainas, nors poveikis kainoms galėtų būti sušvelnintas, jei vienetinis pelnas nebedidėtų kaip anksčiau. Didesnis darbo užmokestis taip pat galėtų paveikti konkurencingumą, o ilgalaikiai skirtumai euro zonoje, be kitų veiksnių, gali lemti makroekonominį disbalansą. Todėl susitarimuose dėl darbo užmokesčio reikėtų tinkamai atsižvelgti ne tik į nacionalinę dinamiką, bet ir į pokyčius euro zonoje;
- (12) padidėjusios pragyvenimo išlaidos, visų pirma susijusios su energetikos krize ir atitinkamu prekybos sąlygų pablogėjimu, turėjo neigiamą poveikį realiosioms pajamoms ir reikšmingų socialinių padarinių. 2022 m. būsto, vandens, elektros energijos, dujų ir kito kuro kainos padidėjo 17,5 proc., maisto ir nealkoholinių gėrimų – 10,5 proc., o transporto – 11,2 proc. Mažas pajamas gaunantys namų ūkiai patyrė ypač didelį pragyvenimo išlaidų koregavimų poveikį. Nepaisant nominaliojo darbo užmokesčio pokyčių ir paramos mechanizmų, daugiau kaip pusėje euro zonos valstybių narių padidėjo materialinis ir socialinis nepriteklis, taip pat energijos nepriteklis. Keliose valstybėse narėse pragyvenimo išlaidų padidėjimas neproporcingai paveikė vyresnio amžiaus ir kaimo vietovėse gyvenančius žmones;
- (13) nepaisant įvairių padidėjusios sumaišties rinkoje epizodų, euro zonos bankų sektorius pasirodė esąs atsparus. Dabar euro zonos bankų sektorius yra pakankamai kapitalizuotas ir pelningas, kaip patvirtina Europos bankininkystės institucijos 2023 m. visoje ES atliktas testavimas nepalankiausiomis sąlygomis. Griežtėjant pinigų politikos ir skolinimo standartams, kredito srautai į privatųjį sektorių sparčiai lėtėja. Žvelgiant į ateitį, labai pablogėjusi makroekonominė perspektyva kartu su ilgą laiką išliekančiomis aukštomis palūkanų normomis gali lemti prastesnę turto kokybę. Nebankinio finansinio tarpininkavimo sektorius taip pat gali tapti pažeidžiamas. Atsižvelgiant į griežtesnes finansavimo sąlygas ir siekiant išlaikyti finansų sektoriaus gebėjimą finansuoti ekonomiką, bus svarbu laiku stebėti rizikas, imtis iniciatyvos bendraujant su skolininkais ir aktyviai valdyti neveiksnius paskolas. Finansų rinkoms gali kilti ir kitų rizikų. Visų pirma, didesni rizikos priedai griežtėjančiomis likvidumo sąlygomis gali lemti didesnę ir galimai nevaldomą turto kainų korekciją. Taip pat reikia atidžiai stebėti korekciją, vykstančią gyvenamosios ir komercinės paskirties nekilnojamojo turto rinkose. Padidėjusios hipotekos palūkanų normos ir sumažėjęs skolos tvarkymo pajėgumas gali lemti dideles būsto kainų korekcijas ir sukelti finansinį nestabilumą;
- (14) 2023 m. kovo mėn. euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimo pareiškime pakartoti euro zonos vadovų įsipareigojimai baigti kurti bankų sąjungą. Visų pirma peržiūrėtos Europos stabilumo mechanizmo steigimo sutarties, pagal kurią leidžiama pradėti taikyti Bendro pertvarkymo fondo finansinio stabilumo stiprinimo priemonę,

ratifikavimas dar sustiprintų euro zonos atsparumą. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, 2023 m. balandžio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl bankų krizių valdymo ir indėlių draudimo sistemos reformos, kuria siekiama suteikti galimybę valdžios institucijoms organizuoti tvarkingą bet kokio dydžio ir bet koki verslo modelį taikančių žlungančių bankų, įskaitant mažesnius rinkos dalyvius, pasitraukimą iš rinkos,

REKOMENDUOJA euro zonos valstybėms narėms 2024–2025 m. laikotarpiu atskirai, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, ir kartu Euro grupėje imtis šių veiksmų:

1. Vykdyti koordinuotą ir apdairią fiskalinę politiką, kad būtų išlaikytas apdairus skolos lygis arba skolos santykis būtų patikimai mažinamas. Pasiekti, kad euro zonos bendra fiskalinė politika būtų stabdomoji, ir taip sudaryti palankesnes sąlygas infliacijai laiku grįžti į 2 proc. tikslinį lygį, kartu užtikrinant, kad didelio neapibrėžtumo sąlygomis ji išliktų lanksti. Kuo greičiau laipsniškai panaikinti su krize susijusias energijos paramos priemones ir dėl to sutaupytas lėšas panaudoti deficitui mažinti. Užtikrinant, kad būtų laikomasi Tarybos rekomenduotų didžiausių išlaidų augimo ribų, fiskalinę politiką moduluoti taip, kad būtų išvengta ilgalaikių infliacijos skirtumų. Vidutiniu laikotarpiu parengti fiskalines strategijas, kad būtų užtikrinta apdairi vidutinio laikotarpio fiskalinė būklė ir sustiprintas skolos tvarumas, kai būtina, pasitelkus laipsnišką ir tvarų konsolidavimą, derinamą su aukštos kokybės viešosiomis investicijomis ir reformomis. Kai reikia, į šias strategijas įtraukti priemones, kuriomis siekiama toliau didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą ir kokybę ir gerinti pensijų bei sveikatos priežiūros sistemų tvarumą ir adekvatumą.
2. Išlaikyti aukštą viešųjų investicijų lygį, kad būtų remiama žilioji ir skaitmeninė pertvarka ir didinamas našumas ir atsparumas. Spartinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų, įskaitant jų skyrius „REPowerEU“, įgyvendinimą. Visapusiškai pasinaudoti sanglaudos politikos programomis ir užtikrinti, kad atliekant jų laikotarpio vidurio peržiūrą būtų atsižvelgta, be kita ko, į per Europos semestrą nustatytus uždavinius ir pažangą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį, nemažinant jų bendro užmojo.
3. Laikantis nacionalinės praktikos ir paisant socialinių partnerių vaidmens, remti darbo užmokesčio pokyčius, kuriais švelninamas perkamosios galios praradimas, visų pirma mažas pajamas gaunančių asmenų, tinkamai atsižvelgiant į konkurencingumo dinamiką ir vengiant ilgalaikių skirtumų euro zonoje. Skatinti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, taip pat aktyvią darbo rinkos politiką, kad būtų galima spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas ir didinti našumą. Imtis priemonių siekiant palengvinti trūkstamų profesijų trečiųjų valstybių darbuotojų valdomą teisėtą migraciją, kuri visiškai papildytų pastangas išnaudoti ES specialistų potencialą. Užtikrinti ir sustiprinti adekvačias ir tvarias socialinės apsaugos ir įtraukties sistemas. Užtikrinti veiksmingą socialinių partnerių dalyvavimą formuojant politiką ir stiprinti socialinį dialogą.
4. Pašalinti kliūtis investicijoms, kad būtų sumažintas vyraujantis investicijų į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką atotrūkis. Gerinti galimybes gauti finansavimą, visų pirma novatoriškoms bendrovėms ir MVL, toliau kuriant kapitalo rinkų sąjungą. Užtikrinti, kad viešoji parama atitinkamiems strateginiams sektoriams būtų tikslinė, neiškreiptų vienodų sąlygų bendrojoje rinkoje ir ja būtų siekiama didinti euro zonos konkurencingumą ir atvirą strateginį savarankiškumą. Toliau stiprinti tarptautinį euro vaidmenį ir daryti pažangą tęsiant su skaitmeniniu euru susijusį darbą.

5. Stebėti rizikas, susijusias su griežtesnėmis finansinėmis sąlygomis, visų pirma susijusias su turto kokybe ir galimomis turto kainų, taip pat ir nekilnojamojo turto rinkose, korekcijomis. Stebėti nebankinio finansinio tarpininkavimo pokyčius siekiant išvengti sisteminės rizikos didėjimo ir neigiamo šalutinio poveikio ekonomikai. Baigti kurti bankų sąjungą tęsiant su visais elementais, įskaitant Europos indėlių draudimo sistemą, susijusį darbą.

Priimta Strasbūre

*Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė*